

53 הגמרא ממשיכה לברר מה עוד נגזר בגזירת י"ח דבר. אומרת הגמרא:
 54 **וְאִידָּךְ** – וגזירה נוספת שגזרו בו ביום, הוא מה ששינוי בברייתא,
 55 **הַפּוֹצֵר כֶּרֶם עֲנָבִים לְגַת** – לדורכם ולעשות מהם יין, **שְׂמַאי אָמַר**,
 56 **הוֹכֵשֶׁר** – הוכשרו הענבים לקבל טומאה על ידי המשקה היוצא מהם
 57 בעת הבעיר, **הֲלֵל אָמַר**, **לֹא הוֹכֵשֶׁר** לקבל טומאה.
 58 **אָמַר לֹא הֲלֵל לְשַׁמְאִי**, **מִפְּנֵי כֹּה־רַק** בענבים אתה מצריך שיהיו
 59 **בְּזַרְצֵין** אותם **בְּמִתְרָה** – בכלים טהורים, כדי שלא יקבלו טומאה
 60 מהכלים לאחר שהוכשרו מהמשקה היוצא מהם, **וְאִין** אתה מצריך
 61 בזיתים שיהיו **מוֹסְקִין** אותם **בְּמִתְרָה**, והלא גם בשעת מסיקת הזיתים
 62 יוצא משקה שבידו להכשיר. **אָמַר לֹא שְׂמַאי** להלל, **אִם תִּקְנִימִי**
 63 לדמות זיתים לענבים, **גִּזְרִי טוֹמְאָה אֶף עַל הַמְּסִיקָה** של זיתים.
 64 הברייתא מביאה מה היה באותו יום בבית המדרש: באותו היום **נִעְצָו**
 65 **חֶרֶב בְּבֵית הַמְּדִינָה**, **וְאָמְרוּ**, **הֲנִכְנַם** לבית המדרש, **וַיָּנַם**, **וַיְחִיצֵא** –
 66 הרוצה לצאת, **אֵל יִצְאָה**, לפי שרצו לעמוד למנין ולהכריע את
 67 ההלכה, ונפסקה הלכה כשמאי. **וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה הֲלֵל כְּפֹתָ וַיּוֹשֵׁב**
 68 **לְפָנָי שְׂמַאי בְּאֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים**, **וְהָיָה קוֹשֶׁה הַדֵּבַר לְיִשְׂרָאֵל כִּי־**
 69 **שָׁנְעָה בּוֹ הָעֵגֹל**, כיון שהלל היה הנשיא, אך היה ענוותן. **וְזוֹר**
 70 **שְׂמַאי וְהֲלֵל** להכשיר את הענבים לקבל טומאה על ידי המשקה
 71 היוצא מהם בשעת הבעיר, **וְלֹא קָבְלוּ מִיְּמִינָהוּ** – אך לא התקבלה
 72 הגזירה, **וְאֵתוֹ תַּלְמִידֵיהֶוּ** – ובאו תלמידיהם (בית שמאי ובית הלל),
 73 **וְזוֹר** על כך, **וְקָבְלוּ מִיְּמִינָהוּ** – והתקבלה הגזירה, וזו היא גזירה
 74 נוספת שבי"ח דבר.
 75 הגמרא מבארת מדוע גזרו על כך. שואלת הגמרא: **מַאי מִעֲמָא**
 76 הוכשרו הענבים במשקה היוצא מהם בעת הבעיר, אף שהולך
 77 לאיבוד. משיבה הגמרא: **אָמַר (רְבִי) זְעִירֵי אָמַר רְבִי הֲנִינְא**, **גִּזְרִיה**
 78 **שְׂמַאי יִבְצְרֵנוּ** ויתנו **בְּקוֹפּוֹת מְמַאֵת** שבהם גם משקה ההולך
 79 לאיבוד מכשיר. שואלת הגמרא: **הֲנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר** – מובן הדבר
 80 לפי רבי מאיר (תוספתא מכשירין פ"ב ה"א) הסובר ש**כָּלִי מְמַא חוֹשֵׁב מְשָׁקִין**
 81 – מחשיב משקין שאין בכחם להכשיר, שיכשירו, **שְׂפִיר** – מובן
 82 הגזירה על הברוצר לגת שמכשיר. **אֵלָא לְמַאן דְּאָמַר** – לרבי יוסי,
 83 הסובר שאין **כָּלִי מְמַא חוֹשֵׁב מְשָׁקִין** שאין ראויין להכשיר, **מַא**
 84 **אֵיבָא לְמִימְרֵי** – מה יש לומר בזה, מה בכך שיבצרו את הכרם בקופות
 85 טמאות.
 86 הגמרא חוזרת בה ואומרת טעם אחר: **אֵלָא אָמַר זְעִירֵי אָמַר רְבִי**
 87 **הֲנִינְא**, **גִּזְרִיה שְׂמַאי יִבְצְרֵנוּ** **בְּקוֹפּוֹת מְזוּפְפוֹת** – שציפו אותם בזפת
 88 כדי שהמשקה לא יזוב מהם, שכיון שאין המשקה הולך לאיבוד,
 89 רוצה הוא ביציאתו, וממילא הוא מכשיר את הענבים לקבל טומאה.
 90 הגמרא מביאה טעם נוסף: **רְבָא אָמַר**, **גִּזְרִיה מְשׁוּם הַנּוֹשְׁבוֹת** –
 91 אשכולות ענבים הנוגעים ומחוברים זה בזה, וכשבוצר את הכרם
 92 מפירים בידיים, ובעל כרחו יוצא משקה מהם עליהם, וכיון שעושה
 93 זאת בידיים, ואי אפשר שלא יצא משקה, נחשב המשקה לרצון,
 94 ומכשיר את הענבים.
 95 הגמרא מביאה טעם נוסף: **(דְּאָמַר) רַב נַחְמָן אָמַר** בשם **רְבָה בַר**
 96 **אֲבוּהֵי**, **פְּעָמִים שְׂאֵדָם הוֹלֵךְ לְכַרְמֵוּ** ובודק **לִידַע אִם הִגִּיעוּ הָעֲנָבִים**
 97 להיות ראויים ל**בְּצִירָה** או לא, **וְנִמְלֵל אֲשֶׁכּוּל עֲנָבִים לְסוּחְמֵוּ** כדי
 98 לבדוק אם ראוי לעשות ממנו יין, **וְמִלְּקָף** את המשקה היוצא על גבי
 99 ה**עֲנָבִים** המחוברים, **וּבְשַׁעַת בְּצִירָה** של כל הכרם **עֲדִיין מְשָׁקָה**
 100 **טוֹפְחָ** (–רטוב) **עֲלֵיהֶם**, וכיון שמשקה זה יצא לרצון, מכשיר את
 101 הענבים, ומשום כך גזרו על כל בוצר שיוכשרו הענבים לקבל
 102 טומאה.
 103 הגמרא ממשיכה לברר מה עוד נגזר בגזירת י"ח דבר. אומרת הגמרא:
 104 **וְאִידָּךְ** – וגזירה נוספת שגזרו בו ביום, **אָמַר**

1 **אֶקְפָּה** – אחתוך ואקצר **אֶת יְמֵי כְּנִי**, כלומר, אקברם, **שְׂוֹי הֲלָכָה**
 2 **מְקוֹפְחָה** – מקוצרת ואינה נכונה, **שְׂשִׁמְעַ שְׂשׂוּמַע** שנשאלה שאלה
 3 בבית המדרש על מעשה שהיה, ומה שפסקו עליה, **וְמַעֲרָה** בהבנת
 4 הפסק. וכך היה המעשה, **הָאִיבָר** שהיה **עוֹבֵר** בשוהו, **וּמְרַדְעוּ** מונח
 5 **עַל כְּתוֹפָה**, **וְאִיחָל צִדּוֹ הֶאֱחָת** של המרדע **עַל הַקֶּבֶר**, ונשאלה שאלה
 6 האם נטמא בכך האיבר, ופסקו שנטמא. וסבר השומע שנטמא
 7 טומאת שבעה מצד אהל המת, כי המרדע אהיל עליו ועל הקבר,
 8 ומכך הסיק שכל המטלטלין מביאין את הטומאה משום אהל, גם אם
 9 אין בהם אלא כעובי המרדע שאין בו טפה. אבל טעה, כי לא טמאוהו
 10 כלל בטומאת שבעה ומצד אהל המת, כי לכך צריך אהל טפה. אלא
 11 לפי ש**מִימָאוֹ אוֹתוֹ** – את המרדע משום **כָּלִים הַמְּאֵהִילִים עַל הַמַּת**,
 12 שכלי המאהיל על המת, אף אם אין בו אלא כל שהוא נעשה אב
 13 הטומאה וטמא טומאת שבעה, לפיכך האיבר שנגע בו, נעשה ראשון
 14 לטומאה וטמא טומאת ערב.
 15 המשנה מביאה אופן שבו יהא קיום לגזירת חכמים: **אָמַר רְבִי עֲקִיבָא**,
 16 **אֲנִי אֶתְקַנֵּן** ואפרש את האופן שבו יהו **דְּבָרֵי חֲכָמִים** שאמרו שעובי
 17 המרדע מביא טומאת אהל מדרבנן, **כְּנִימִים**, והוא שגזרו שיהיו **כָּל**
 18 **הַמְּטַלְטְלִים מְבִיאִין אֶת הַטוֹמְאָה** (–טומאת אהל מדרבנן) **עַל**
 19 **הָאֵדָם שְׂנוּשָׂא אוֹתוֹ, כְּעוֹבֵי הַמְּרַדְעַ** – אם עוביים כעובי המרדע
 20 שיש בהיקפו טפה. כלומר, רק על אדם שנשא מטלטלין המאהילים
 21 עליו, גזרו וטמאוהו בטומאת שבעה כטומאת אהל המת, ולא באדם
 22 הנמצא תחתיהם. שכיון שעל כרחנו נוקקנו לטמא את האדם
 23 הנושא בטומאת ערב מדאורייתא משום נוגע בכלי המאהיל על
 24 המת, יש לחוש שיטעו ויאמרו שטמאוהו מחמת שהכלי האהיל עליו,
 25 ויסיקו מכך שכל הנכנס באוהל המת נטמא רק טומאת ערב, ועל כן
 26 גזרו עליו טומאת שבעה מדרבנן.
 27 עוד אמר רבי עקיבא: **וְעַל טוֹמְאָת עֲצָמֵן מְבִיאִים הַכֹּלִים טוֹמְאָת אוֹהֵל**
 28 המת, אף **כָּבֵל שֶׁהָיָה מְדַאֲוֵרִיתָא**, שאין שיעור לכלי המאהיל על המת
 29 כדי שיטמא בעצמו. **וְעַל שְׂאָר אֲדָם וְכֹלִים** שאינם נוגעים בהם, לא
 30 גזרו טומאה כלל, ואמנם אם יש **כְּעוֹבִיִּים** של המטלטלים המאהילים
 31 **פּוֹתְחָ מְטָפָה** – שיעור טפה, מביאים את הטומאה מן התורה על האדם
 32 והכלים שתחתיהם.
 33 הגמרא מבארת את שיעורו של המרדע שמביא טומאה מדרבנן:
 34 **וְאָמַר רְבִי יְנָאי**, **וּמְרַדְעַ שְׂאֵמְרוֹ** חכמים שטמאו את הנושאו שבעה
 35 משום אהל מדרבנן, **אִין כְּעִבּוֹי מְטָפָה**, **וְיֹשׁ בְּהִיקְפוֹ** סביב **מְטָפָה**, שאם
 36 היה בעביו טפה, היה מטמא באוהל מדאורייתא, **וְנִגְרוּ חֲכָמִים עַל**
 37 **מְרַדְעַ שִׁישׁ בְּהִיקְפוֹ** טפה, שיטמא טומאת שבעה כטומאת אהל,
 38 **מְשׁוּם** שאם לא כן יבואו לטעות ולטמאות בטומאת ערב גם כשיהיה
 39 **בְּעִבּוֹי טֶפֶח**.
 40 הגמרא מבררת כיצד משלים רבי טרפון את הי"ח דבר. שואלת
 41 הגמרא: **וְלְרְבִי מְרִפוֹן דְּאָמַר אֶקְפָּה אֶת כְּנִי שְׂהֲלָכָה** זו **מְקוֹפְחָה**,
 42 כי לדעתו לא גזרו בזה טומאת אהל מדרבנן, נמצא **דְּבָצְרוּ לְהוּ** –
 43 חסרה גזירה אחת ממנין י"ח דבר. משיבה הגמרא: **אָמַר רַב נַחְמָן בַר**
 44 **יִצְחָק**, **אֶף עַל כְּנֹת פּוֹתִים** שיהיו טמאות **גְּדוֹת מְעִרְסָתָן** –
 45 משנולדו, **כּוֹ כִּי־וְזָרוּ**. **וְאִין** להקשות שהרי כבר מנינו גזירה זו (לעיל
 46 ^ט) במנין הי"ח דבר, ואם כן אין בה כדי להשלים את הגזירה שחסרה
 47 לדעת רבי טרפון. משום שיש לומר **דְּבָאִידָּךְ** – בגזירת שוכח כלים
 48 תחת הצינור, **סְבִירָא** ליה לרבי טרפון **כְּרַבִּי מַאִיר** שאמר (שם)
 49 שנקבעה הלכה בבית שמאי שהמים פוסלים את המקוה, ולדעת רבי
 50 מאיר לא הווקקנו לעיל להוסיף גזירת בנות כותים במנין הי"ח דבר,
 51 ולכך לדעת רבי טרפון שלא גזר טומאת אהל מדרבנן, ניתן להוסיף
 52 גזירת בנות כותים.

48 אולמיה – מה היא חומרתי דשמן יותר מפת, שגורו תחילה רק על
 49 השמן, ושוב גורו גם על הפת משום שמן.
 50 הגמרא מתקנת את דברי רבי יצחק: אלא כך צריך לומר בדברי רבי
 51 יצחק, גורו על פתן ועל שמן משום שחששו שיבוא לשתות את
 52 סתם יין, ועל סתם יין גורו משום שחששו שיבוא להתייחד עם
 53 בנותיהן, ועל בנותיהן גורו שלא יתייחד עממן משום שחששו
 54 שיתרצה לה לעבוד דבר אחר – עבודה זרה) כדי שתשמע לו, וכל
 55 זה גזירה אחת במנין הי"ח דבר, שעיקרה שלא יעבוד עבודה זרה.
 56 ועוד גורו על דבר אחר שלא הוזכר כאן, משום דבר אחר.
 57 מבררת הגמרא: מאי – מהו הדבר אחר שגורו עליו. משיבה הגמרא:
 58 אמר רב נחמן בר יצחק, גורו על תינוק נכרי שמטמא בזיבה –
 59 כאילו הוא זב, אפילו אם אינו זב, כדי שלא יהא תינוק ישראל רגיל
 60 אצלו, ויבשל במשכב זב, וזו הגזירה הי"ח לפי רבי יוסי.
 61 מקשה הגמרא: אי הכי – אם גזירה זו גורו בו ביום, נמצא שרבי
 62 מאיר נמי תשכרי הויין – יש כאן תשע עשרה גזירות. מתרצת
 63 הגמרא: גזירת אוכלין שטמאו במשקין וגזירת בליים שנטמאו
 64 במשקין, בחדא חשיב להו – הוא מחשיבן לגזירה אחת.

משנה

65 המשנה עוסקת במלאכות שמחילן אותן בערב שבת ונגמרות
 66 מאליהן בשבת: בית שמאי אומרים, אין שורין בערב שבת במים דיו
 67 – סממנים שעושים מהם דיו לכתיבה, וכן כפנים שועשים מהם צבע,
 68 וכן פשיטין – מין קטנית העומדת למאכל בהמה אחר שתשרה
 69 במים, אלא אם יש די זמן בכדי שישורו ויתרכבו מבעוד יום – קודם
 70 כניסת השבת. ובית הלל מתירין אף אם לא יספיקו להתרכב מבעוד
 71 יום.
 72 מלאכות נוספות שנחלקו בהן מאותו טעם: בית שמאי אומרים, אין
 73 נותנין אונין של פשתן – אגודות של פשתן סרוק לתוף קדירה
 74 שבתוך התנור, כדי שיתלבנו, אלא אם יש די זמן בכדי שיהפילו
 75 – ושיתחממו מבעוד יום. וכן לא יתן את הצמר ליונה – (סיר גדול)
 76 שיש בה צבע, כדי לצובעו בה, אלא אם יש די זמן כדי שיקלוט העין
 77 – שיתפס הצבע בצמר מבעוד יום. ובית הלל מתירין.
 78 בית שמאי אומרים, אין שורסין בערב שבת מצודות – רשתות לצוד
 79 בהן תיה ועופות ודגים, אלא אם יש די זמן בכדי שיעצרו בהן מבעוד
 80 יום. ובית הלל מתירין.
 81 מחלוקות בענין מסירת מלאכה לנכרי בערב שבת: בית שמאי
 82 אומרים, אין מוכרין לנכרי שום חפץ בערב שבת, וכן אין מוענין
 83 עמו על החמור, ואין מנביהין משא עליו – על כתיפו של הנכרי,
 84 אלא אם מעת שמכר לו או טען חמורו או הגביה משאו יש זמן בכדי
 85 שיגיע הנכרי למקום קרוב, כלומר שיהיה המקום שהוא הולך לשם
 86 קרוב ויוכל להגיע אליו מבעוד יום. ובית הלל מתירין.
 87 בית שמאי אומרים, אין נותנין בערב שבת עורות לעבדן – מעבד
 88 עורות, ולא בליים – (בגדים) לכוזבם, אם העבדן או הכוזב הוא נכרי,
 89 אלא אם מעת נתינת העורות והבגדים יש זמן כדי שיעשו מלאכתם
 90 מבעוד יום. ואף בזה בית הלל מתירים.
 91 מוסיפה המשנה: וכוזבין – בכל המלאכות השנויות במשנה, בית
 92 הלל מתירין עם

1 אמר מבי רישבא אמר שמואל, אף מה ששינו (תרומו פ"ט מ"ד)
 2 שגידולי תרומה – אם זרע תרומה וצמח ממנה גידולים, דינם
 3 כתרומה, אפילו בדבר שזרעו כלה, פו ביום של גזירת י"ח דבר גורו.
 4 הגמרא מבררת את טעם הגזירה. שואלת הגמרא: מאי טעמא גורו
 5 על כך. משיבה הגמרא: אמר רבי הנינא, גזירה משום תרומה
 6 מהורה הנמצאת ביד ישראל שהפרישה, ועינו צרה מליתנה לכהן,
 7 וזרעה כדי לבטלה מתורת תרומה, וליהנות מגידוליה. ומכיון שגורו
 8 שגידוליה יהיו תרומה, לא יועילו מעשיו.

9 הגמרא דוחה טעם זה. מקשה הגמרא: אמר רבא, אי דחשידי להכי
 10 – אם היו חשודים לעכב תרומה משום שעינם צרה מליתנם לכהן,
 11 אפרושי נמי לא ליפרשו – לא היו מפרישים אלא חטה אחת. (אלא
 12 אמר רבא ישראל) ומניין דאפשר למעבד – ומכך שיכולים
 13 להפריש חטה אחת, כדשמואל שאמר שאין לתרומה שיעור
 14 מהתורה, ואף חטה אחת פוטרת את הכרי, ולא קעביד – ולא עשו
 15 כך, אלא הפרישו כשיעור שקבעו חכמים, הימוני מהימוני – בודאי
 16 נאמנים הם ואינם חשודים לעכב את התרומה בידם, וממילא אין
 17 סיבה לגזור על כך.

18 הגמרא מבארת טעם אחר. אומרת הגמרא: אלא הגזירה על כל
 19 התרומות שיאסרו גידוליהן, היא משום תרומה ממאה הנמצאת
 20 כבר ביד פתן שאסורה באכילה, ובה יש לחוש דילמא משחי לה
 21 גביה – שמא ישהה אותה הכהן אצלו עד זמן הזריעה כדי לזרעה
 22 ולאכול את גידוליה, ואתי – ובזמן שהשייה יבא לידו תקלה
 23 ויאכלנה, לכך גורו על הגידולים שיהא עליהם שמם הראשון, ואם
 24 זרע תרומה טמאה, יהיו גידוליה אסורים באכילה גם לכהנים כדן
 25 תרומה טמאה, שמשום כך לא יבא להשהותה, כיון שלא יועילו
 26 מעשיו.

27 הגמרא ממשיכה לברר מה עוד נגזר בגזירת י"ח דבר. אומרת הגמרא:
 28 ואידך – וגזירה נוספת שגורו בו ביום, היא מה שאמר רבי תיאי בר
 29 אמי משמיה דעולא, אף מי שהחשיך לו בדרך בערב שבת, וקידש
 30 עליו היום, וכיס של מעות בידו, שנתן ביום לנכרי ולא יטלטלו
 31 פחות פחות מארבע אמות, פו ביום גורו.

32 הגמרא ממשיכה לברר מה עוד נגזר בגזירת י"ח דבר. אומרת הגמרא:
 33 ואידך – וגזירה נוספת שגורו בו ביום, היא מה שאמר באלי אמר
 34 אבימי סנוותא – ממקום ששמו סנוות, שהאיסור לאכול פתן
 35 ושמן ויין של גוים, והאיסור להתייחד עם בנותיהן של גוים, פולן
 36 משמונה עשר דבר שגורו בו ביום הן.

37 הגמרא מבררת האם כבר הגענו לסך י"ח גזירות. שואלת הגמרא:
 38 הניחא – מובן הדבר לרבי מאיר הסובר (לעיל טו) שגם גזירת שוכב
 39 כלים תחת הצינור, נגזרה בו ביום, שלדבריו יש לנו י"ח גזירות. אלא
 40 לרבי יוסי (סו) שאינו מונה את השוכב כלים במנין י"ח דבר, ששכרי
 41 הויין – הרי רק שבע עשרה גזירות הן.

42 משיבה הגמרא: איכא הא – יש את זה דרב אחא בר אדא הוסיף על
 43 דברי אבימי, דאמר רב אחא בר אדא אמר רבי יצחק, גורו איסור
 44 על אכילת פתן של גוים, משום שחששו שיבוא לשתות את שמן,
 45 ועל שמן גורו איסור, משום שחששו שיבוא לשתות את סתם יין
 46 של גוים.

47 הגמרא מפסיקה ושואלת: האם גורו על פתן משום שמן, וכי מאי